

МАЙСТЕР-КЛАС

РОБОТА ЖУРНАЛІСТА З ІНФОРМАЦІЄЮ

Від пошуку фактів до створення історії:
методи, інструменти та етика.

A man with a bruise on his forehead is writing in a notebook. He is in a crowd of people, some holding signs, suggesting a protest or public demonstration. The image is dark and grainy, with a semi-transparent text box overlaid in the center.

**“ Робота журналіста
починається зі збору
інформації. Без опису фактів
немає журналістики.**

4 Обличчя Журналістики: Матриця Методів

Педагогічна

Роль: Вчитель /
Просвітянин.

Мета: Спростити
комплексні
взаємозв'язки.

Ризик:
Перетворення на
менторську
журналістику.

Адвокатська

Роль: Захисник
прав.

Мета: Формувати
солідарність проти
несправедливості.

Ризик: Набуття
місіонерських
звичок.

Розважальна

Роль: Конферансьє.

Мета: Розслабляти
та розважати
читача.

Ризик:
Журналістика
обливання брудом.

«Нова» (Літературна)

Роль: Оповідач.

Мета: Гармонія
напруження та
розваги.

Ризик:
Перетворення на
мовну «фікцію».

5 Опор Збору Інформації

**1. Спостереження
(Ефект
присутності)**

**2. Вивчення
документів
(Доказова база)**

**3. Експеримент
(Занурення в
середовище)**

4. Інтерв'ю

**5. Прес-
конференції**

Метод 1: Спостереження та «Ефект Присутності»

● REC

Найпереконливіші факти – ті, які журналіст зібрав сам.

Професіоналу важливо бачити, чути та відчувати все на власні очі. Це дає історії неповторний аромат та «родзинку».

аромат та «родзинку».

Донбас:

Солдат поділився хлібом із бабусею, а потім дістав фотографію доньки. «Це заради неї я тут», – сказав він..." (Сергій Лойко)

Майдан:

Хлопець тримав саморобний щит. Поруч літня жінка роздавала гарячий чай. «Це мої хлопчики», – тихо промовила вона...

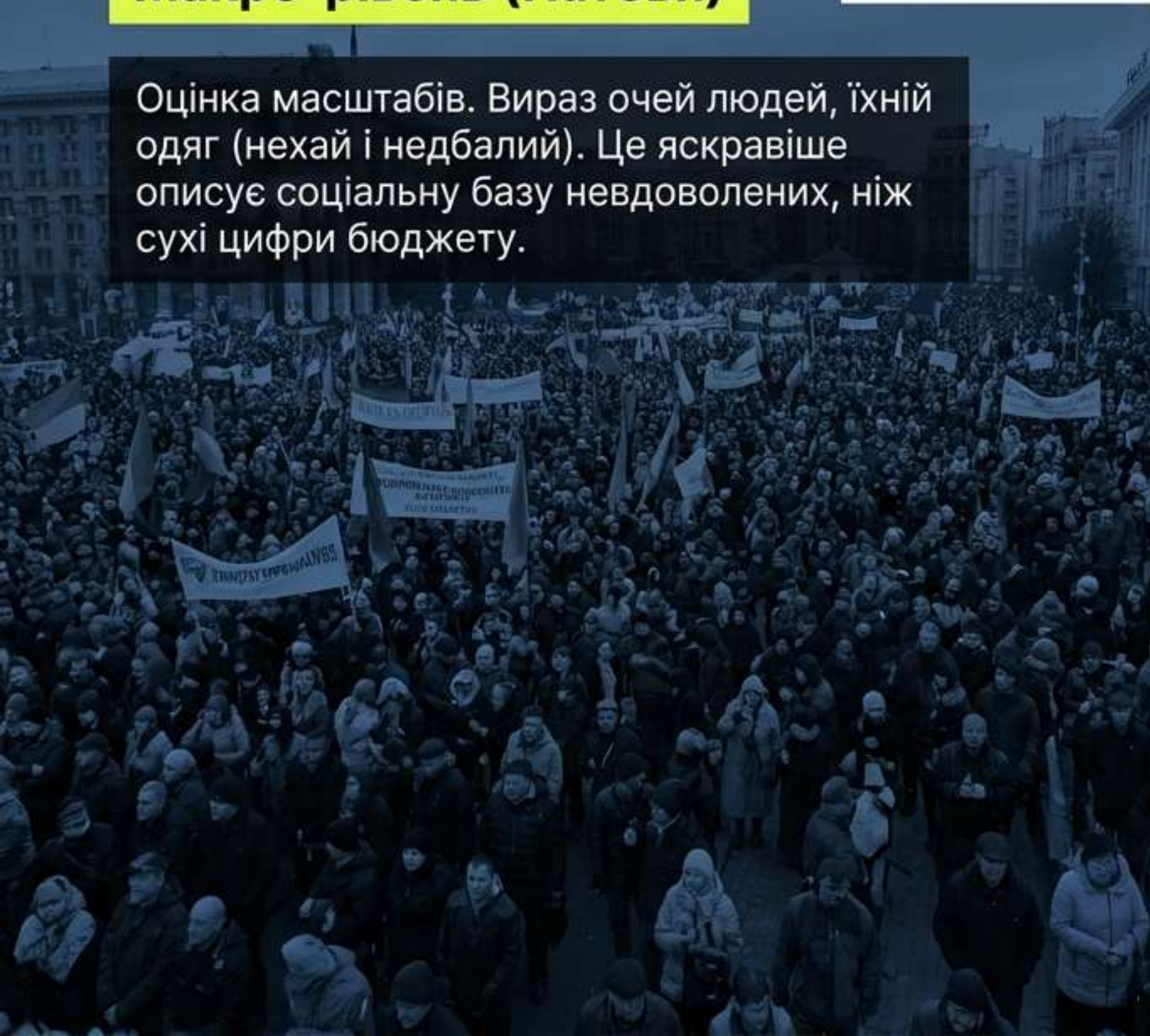
Макро-рівень (Натовп)

Оцінка масштабів. Вираз очей людей, їхній одяг (нехай і недбалий). Це яскравіше описує соціальну базу невдоволених, ніж сухі цифри бюджету.

Мистецтво Деталі: Макро проти Мікро

Мікро-рівень (Кабінет)

Підготовка до зустрічі. Письмовий набір, підбір книг у шафі (або їх відсутність!), фотографії дітей чи сувеніри розкажуть про особу посадовця більше, ніж його слова.



Матриця Спостереження

Спостереження



Метод 2: Вивчення Документів

Документ — це все, що написано людьми: від свідоцтва про народження до фінансових звітів чи протоколів суду.

Ніколи не забувайте про існування документа... Він має цінність сам по собі. Крім того, документ – це та підтримка, яка потрібна вам, якщо хтось намагається спростувати ваш матеріал.

— Малкольм Ф. Меллетт

Цифровий Арсенал (Джерела в Україні)

Офіційні сайти влади

Президент: president.gov.ua
Верховна Рада: rada.gov.ua
Урядовий портал: kmu.gov.ua
Нацбанк: bank.gov.ua
Суди: court.gov.ua / ccourt.gov.ua

Пошукові системи

Meta.ua, Ukr.net, i.ua, Bigmir.net
(та глобальні Google/Yahoo)

Мовні та Енциклопедичні

- Тлумачення: sum.in.ua, slovnyk.ua, goroh.pp.ua
- Енциклопедії: uk.wikipedia.org, corpus.encyclopedia.kyiv.ua

Слід Документа (Що шукати?)

- ✗ Прес-релізи та PR-джерела
- ✗ Протоколи судових засідань
- ✗ Фінансові звіти та довідки
- ✗ Державні та місцеві бюджети
- ✗ Закони та постанови
- ✗ Результати соціологічних опитувань
- ✗ Бази даних



Метод 3: Експеримент («Зміна Професії»)

Метод, при якому журналіст сам моделює ситуацію. Журналіст приховує свою професію від оточення, намагаючись зануритися в іншу соціальну роль, щоб зрозуміти проблему «зсередини» (на власній шкурі). Використовується переважно у репортажах та журналістських розслідуваннях.

Реальні Кейси в Україні

РОЗСЛІДУВАННЯ

Проєкт «Схеми» (Бюрократія)

Журналістка (Наталія Седлецька) подала заявку на адмінпослугу під виглядом звичайної громадянки.
Мета: зафіксувати натяки на хабар, довгі черги та штучні перепони, щоб довести необхідність реформ.

РОЗСЛІДУВАННЯ

Проєкт «Наші гроші» (Відмивання коштів)

Журналіст влаштувався кур'єром у компанію, що підозрювалася у фіктивних доставках.
Мета: зібрати докази незаконних схем компанії «під прикриттям».

Етична Межа

ДОЗВОЛЕНО:

Перевдягання (Дід Мороз, робітник),
пошук роботи за оголошеннями,
наймання продавцем чи кур'єром.

***«Благородної мети не можна досягти
неблагородними засобами.»***

КАТЕГОРИЧНО ЗАБОРОНЕНО:

Зайняття суспільно засуджуваними/кримінальними
професіями (сутенери, контрабандисти, торгівля краденим).
Перетворення на платного інформатора або донощика.

Від Фактів до Історії

Справжня журналістика вимагає
поєднання цих інструментів.
Ваша роль визначає ваш кут зору.
Ваші методи розкривають
приховані факти.
Ваша етика гарантує, що історія
витримає випробування часом.

**Спостерігайте за деталями. Вивчайте документи. Тестуйте систему
етично. Без фактів — немає журналістики.**